

ВИДАННЯ
 “УКРАЇНСЬКЕ МІСТО”

№ 81

грудень 2011

АМУ: хроніка, події, коментарі	3
Життя українських міст	6
“ДІАЛОГ”	11
Консультації спеціалістів	19
Міське самоврядування за кордоном	20
Актуальна тема	22

Директор видання: Маргарита Юрченко

Експерти: Мирослав Пітчик
 Вікторія Сидоренко

04053, Україна, Київ,
 вул. Артема, 73, 11 поверх
 тел. (44) 486 2878, факс (44)486 2812

Свідоцтво про реєстрацію:
 КВ 3326 від 26.06.1998

Видання здійснене в рамках Проєкту USAID ДІАЛОГ, який спільно впроваджується Агентством США з міжнародного розвитку та Асоціацією міст України. Впровадження проєкту стало можливим завдяки підтримці американського народу, здійсненій через Агентство США з міжнародного розвитку.

Зміст не обов'язково відображає думку USAID або Уряду США.

ВІСНИК

АСОЦІАЦІЇ МІСТ УКРАЇНИ

Читайте в номері:

Конференція делегатів уповноважених представників органів місцевого самоврядування-членів АМУ

Конференція Асоціації міст України щорічно проводиться напередодні свята - Дня місцевого самоврядування. Міські голови збираються, щоб підсумувати результати роботи за рік, відзначити, чого вдалося добитися для розвитку територіальних громад, наголосити на проблемах, які потребують нагального вирішення. Традиційно обговорення відбувається у діалозі з народними депутатами, представниками центральних органів виконавчої влади.

с.11

Кращі практики у сфері публічного управління визначив Європейський конкурс

с.20

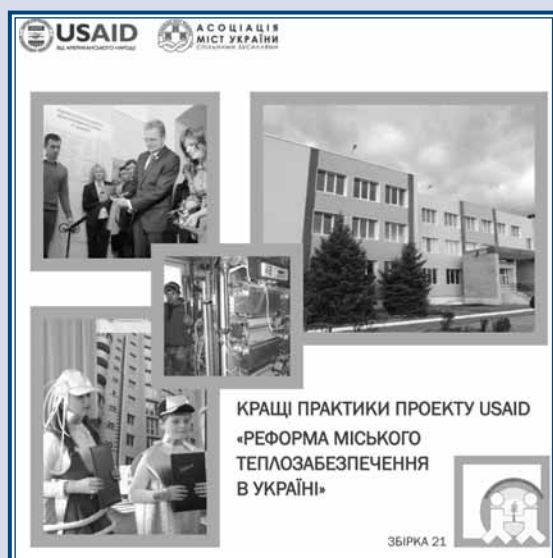
Регіональна політика ЄС. Уроки для України

с.22

Засідання фахових Секцій Асоціації міст України у першому кварталі 2012 року:

19-20 січня	Засідання Секції з питань земельних ресурсів у Львові
26-27 січня	Засідання Секції з питань соціального захисту у Комсомольську Полтавської області
2-3 лютого	Засідання Секції з питань освіти у Первомайську Миколаївської області
16-17 лютого	Засідання Секції з питань охорони здоров'я у Харкові
23-24 лютого	Засідання Секції з питань житлово-комунального господарства у Рівному
15-16 березня	Засідання Асоціації фінансистів України у Херсоні
22-23 березня	Засідання Секції юристів місцевих рад у Сумах
29-30 березня	Засідання Секції з питань культури і мистецтв у Хмельницькому

Кращі практики Проекту USAID «Реформа міського теплозабезпечення в Україні»

У виданні представлено напрацювання Проекту USAID «Реформа міського теплозабезпечення в Україні» - кращі практики міст-партнерів у впровадженні проектів енергозбереження та заходів енергоефективності у міському господарстві, досвід та успіхи реалізації програм Проекту.

Збірка є посібником для практиків місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад, фахівців муніципальних служб.

Всі матеріали видання доступні на веб-сторінці Асоціації міст України за адресою www.auc.org.ua.

При використанні матеріалів посилання на збірку обов'язкове.

У пріоритетах Секції сталого розвитку територіальних громад – місцевий економічний розвиток

В засіданні Секції, яке проходило 9 грудня у Києві, взяли участь заступники міських голів та керівники департаментів/управлінь економічного розвитку з міст Бориспіль, Вознесенськ, Володимир-Волинський, Жмеринка, Євпаторія, Ізмаїл, Козятин, Комсомольськ, Конотоп, Кривий Ріг, Львів, Луганськ, Луцьк, Миколаїв, Нова Каховка, Одеса, Стаханов, Тернівка, Херсон, Чернігів.

Захід проводився за підтримки проекту «Місцевий економічний розвиток міст України» (МЕРМ), який реалізується у партнерстві Асоціацією міст України та Федерацією канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки уряду Канади, наданої через Канадське агентство міжнародного розвитку.

Головним питанням порядку денного було обговорення проблем з місцевого економічного розвитку (МЕР) та ознайомлення з досвідом канадських муніципалітетів у цій сфері.

Учасникам засідання секції було презентовано Стратегію АМУ з місцевого економіч-

ного розвитку, розроблену в рамках Проекту МЕРМ і затверджену Правлінням АМУ. Представники міст наголосили на актуальності проблем місцевого економічного розвитку та обговорили потреби органів місцевого самоврядування в контексті програмних завдань Стратегії. Зокрема, підкреслювалася доцільність проведення навчання для місцевих посадовців з питань МЕР в рамках роботи Секції та з використанням потенціалу регіональних відділень АМУ. Також міста зацікавлені в поширенні досвіду та кращих практик впровадження моделей місцевого економічного розвитку.

Керівник Проекту МЕРМ О.Кучеренко

представив учасникам аналітичне дослідження нормативно-правової бази з питань місцевого економічного розвитку та практики впровадження МЕР, проведене «Інститутом місцевого розвитку» на замовлення проекту МЕРМ. Документ охоплює широкий спектр питань, які впливають на спроможність міст щодо економічного розвитку власних територій, містить висновки про чинники, що перешкоджають цій діяльності.

Канадський експерт Уейн Роберт розповів

про діяльність канадських муніципалітетів у сфері МЕР, проаналізував еволюцію місцевого економічного розвитку в Канаді та історію трансформації рівнів відповідальності влади за економічний розвиток

в містах. Так нині відповідальність за економічний розвиток міст несе муніципалітет, а підтримує і реалізує – територіальна громада. Зацікавили учасників конкретні практичні рішення та сучасний досвід канадських міст.

Міжмуніципальній співпраці як механізму розширення потенціалу міст займатись МЕР була присвячена презентація І.Парасюка, головного радника проекту USAID «Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність».

Наприкінці засідання учасники вирішили, що наступна зустріч відбудеться у Луцьку. Заступник Луцького міського голови В.Байцим запросив колег ознайомитися з досвідом міста у сфері МЕР.

Секція АМУ з питань культури та мистецтв працювала у Луцьку

Засідання, яке проходило 15-16 грудня 2011 року, організоване в рамках реалізації Проекту USAID „Ініціатива захисту прав та представлення інтересів місцевого самоврядування в Україні” (ДІАЛОГ), який реалізує Асоціація міст України.

У заході взяли участь 25 начальників управлінь/відділів культури, охорони культурної спадщини, керівників комунальних закладів культури міст-членів АМУ з Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Житомирської, Рівненської, Тернопільської, Одеської, Хмельницької, Чернівецької, Чернігівської областей. Головною метою засідання було обговорення потреб у вдосконаленні законодавчого поля для розв'язання проблем органів місцевого

самоврядування у сфері культури, а також обмін досвідом роботи.

З вітальним словом до присутніх звернувся заступник Луцького міського голови С.Кравчук. Начальник управління культури Луцької міської ради Т.Гнатів виступила з доповіддю «Луцьк у європейському культурному просторі». Також був продемонстрований презентаційний фільм про Луцьк з коротким оглядом історії, культурної спадщини, фестивалів та мистецьких заходів.

Аналітик Проекту «Діалог» В.Карабутова у своєму виступі зупинилася на позиції Міністерства культури України щодо проблемних питань у діяльності органів місцевого самоврядування в сфері культури та охорони культурної спадщини. Ці питання були сформувані фахівцями галузі за підсумками попереднього засідання Секції та після узагальнення в Аналітичному центрі АМУ надіслані до Міністерства. Також були представлені основні проекти нормативно-правових актів, які оприлюднені на сайті Мінкульту та перебувають на розгляді у профільних Комітетах Верховної Ради України.

Активна дискусія виникла щодо законопроекту «Про гастрольні заходи в Україні» (№8757), який знаходиться на розгляді у парламентському Комітеті з питань культури та духовності. Учасники засідання висловились про необхідність врегулювання правових аспектів порядку та розміру сплати гастрольного збору, зокрема потребують визначення повноваження органів місцевого самоврядування щодо видачі свідоцтв про проведен-

ня гастрольного заходу та стягнення плати за його оформлення до місцевих бюджетів.

За результатами обговорення проблемних питань учасники засідання Секції визначили пріоритетні напрямки розробки нормативно-правових актів у сфері культури:

- розширення переліку платних послуг, які надаються закладами культури та бібліотеками;

- затвердження соціальних стандартів щодо надання послуг в сфері культури;

- скасування процедури тендерних закупівель книг, періодичних видань, іншої літератури для бібліотечних закладів;

- розробка методики визначення розміру фінансового забезпечення надання послуг населенню у сфері культури;

- затвердження штатних розписів для закладів культури комунальної форми власності;
- зміна порядку встановлення розміру плати за навчання у комунальних школах естетичного виховання дітей;

- запровадження гастрольного збору та визначення порядку стягнення його до місцевих бюджетів.

В порядку обміну досвідом директор Департаменту культури Вінницької міської ради І.Френкель поділилася практикою організації та проведення найдавнішого в Україні фестивалю джазу, який відбувається вже 16 років поспіль. Начальник управління культури Тернопільської міської ради О.Смик розповів про інноваційні форми діяльності закладів культури міста та власний досвід організації мистецьких акцій і фестивалів. Учасники відзначили досвід Дніпропетровської міської ради щодо організації охорони культурної спадщини, про який розповів начальник управління охорони культурної спадщини О.Бердик.

В рамках ознайомлення з культурним життям Луцька учасники засідання Секції відвідали Луцький замок, історико-культурний заповідник, музей Волинської ікони, Міський палац культури.

КИЇВ

Прийнято Стратегію розвитку столиці до 2025 року

Відповідне рішення Київська міська рада ухвалила 15 грудня.

Проект рішення «Про затвердження Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року» був прийнятий Київрадою за основу ще 23 червня 2011 року і відправлений на публічне обговорення. За цей час від громадськості, фахівців, представників громадських об'єднань та інших організацій було отримано близько 10 тисяч пропозицій та коментарів до проекту. Третина їх була включена до фінального варіанту документа.

«У депутатів було чимало зауважень до першого варіанту документа. Втім, за ті пів-

року, поки тривало громадське обговорення проекту Стратегії розвитку міста до 2025 року, він зазнав конструктивних змін і коригувань. Депутатський корпус Київради також провів значну роботу з доопрацювання документа. Тож місто отримало виважений і перспективний план розвитку на 15 років», – зазначила заступник міського голови-секретар Київради Г.Герега, коментуючи прийняття Стратегії.

Стратегічний план розвитку міста передбачає значно поліпшити умови проживання киян, створити сприятливий економічний клімат для вітчизняних та іноземних інвесторів, повернути місту звання «Найзеленішої столиці Європи». І це далеко не повний перелік завдань, які детально прописані у Стратегії. Документ задає напрямок і пріоритети розвитку столиці, а ось механізмом, що дозволить втілювати все намічене у життя, стане Генеральний план столиці, який зараз перебуває на стадії доопрацювання і обговорення.

ЛЬВІВ

Міський парк відзначено на міжнародному конкурсі

Парк імені Івана Франка увійшов до сімки найкращих на міжнародному конкурсі з зовнішнього освітлення Aurogalia Award. Із 23 фіналістів було обрано сім найкращих муніципальних парків. У конкурсі брали участь Франція, Бельгія, Нідерланди, США, Португалія. Комісія експертів оцінювала парки за такими критеріями - технічним, економічним і візуальним.

Парк імені Івана Франка (знаходиться навпроти будівлі університету ім. І. Франка) - найстаріший парк Львова і України, один із найдавніших муніципальних парків Європи. У 2009 році було проведено реконструкцію парку. Саме тоді замінили ліхтарі, на що з бюджету міста було виділено 330 тис. грн.

Aurogalia Award – міжнародна премія, заснована у 2009 році асоціацією LUCI. Мета – об'єднати муніципальну владу, світлотехнічні компанії та організації, які займаються освітленням і світло-дизайном. Асоціація LUCI об'єднує 60 міст на 4 континентах.

ДНІПРОПЕТРОВСЬК

Почала діяти автоматизована станція екологічного моніторингу

Перша автоматизована станція екологічного моніторингу розпочала свою роботу у тестовому режимі.

Для великого промислового центру, яким є Дніпропетровськ, це дуже важлива подія, адже питання забруднення повітря турбують всіх жителів міста. Автоматична станція дозволяє цілодобово вимірювати концентрацію забруднюючих речовин в атмосферному повітрі. Серед основних її переваг – безперервність роботи і висока точність вимірів, а також практично миттєва передача даних в управління екології.

Заміри рівня концентрації проводитимуться за такими речовинами - діоксид азоту, діоксид сірки, оксид вуглецю; періодичність контролю – 1 хвилина, обробка даних – кожні 10 – 30 хвилин. Усі дані після опрацювання в інформаційному центрі відобразатимуться в режимі он-лайн на сайті www.ecodnepr.org.ua

Зайшовши на цей сайт, кожний бажаючий зможе дізнатися про стан навколишнього середовища. Наступного року в місті буде запущено ще кілька станцій екологічного моніторингу.

Окрім того, автоматизована система екологічного моніторингу навколишнього природного середовища дозволить міській владі оперативно реагувати на можливі небезпечні події, пов'язані із забрудненням атмосфери, і приймати відповідні рішення щодо екологічної безпеки.

ВІННИЦЯ

Громадські організації отримують фінансову допомогу від міської ради

Співпраця з громадськими організаціями та благодійними фондами - один з пріоритетних напрямів внутрішньої політики міської влади. Щороку з міського бюджету виділяються кошти на підтримку їх ініціатив. У поточному році фінансова підтримка надавалась недержавним організаціям, які працюють з ветеранами та інвалідами, реалізують програми розвитку спортивних команд, естетичного та духовного виховання дітей, захисту тварин тощо. Окрім цього, ГО залучені до реалізації цільових міських програм.

У 2012 році, за рішенням виконкому міської ради, інформаційна, організаційна та фінансова підтримка надаватиметься найбільш активним і соціально результативним громадським організаціям для втілення суспільно-корисних проектів. Залучення громадського сектору до управління місцевими справами як партнера місцевого самоврядування передбачено завданнями «Концепції стратегічного розвитку «Вінниця-2020: сучасне, комфортне європейське місто».

Гранти з міського бюджету на реалізацію соціальних проектів розподілятимуться за підсумками конкурсу, який буде проведено після прийняття міського бюджету.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ

Місто проводить енергоаудит бюджетних установ та житлових будинків

У грудні на засіданні дорадчого комітету Хмельницької міської ради з питань сталого енергетичного розвитку були оголошені результати енергоаудиту, проведеного у 10 бюджетних установах та 5 житлових багатоквартирних будинках. Ця робота проводилася в рамках участі міста в Проекті USAID “Реформа міського теплозабезпечення в Україні”. Виконавцем виступила енергосервісна компанія «Енергоінжинеринг» з Дніпропетровська. Серед бюджетних установ, які було досліджено, - міська дитяча лікарня, перинатальний центр, школа, гімназія, дитячі садочки.

За результатами енергоаудиту фахівці встановили, що для покращення енергозбереження громадських будівель необхідно утеплити дахи, підлоги, двері, замінити вікна, а також щорічно виконувати гідропневматичну промивку систем опалення. Щодо житлових будинків дослідники зазначили, що Хмельницький має перевагу над іншими містами-учасниками Проекту, адже відсоток зашкленених балконів та лоджій є досить високим і це позитивно впливає на енергоефективність будинків.

В результаті проведеного енергоаудиту досліджувані будівлі отримали енергопаспорти та фінансові плани для проведення термомодернізації.

Ці та інші заходи стануть елементами міського енергетичного плану, розробка якого ведеться в рамках Проекту.

Довідка

Місто Хмельницький - одне з чотирьох міст України, які у травні цього року стали партнерами Проекту USAID “Реформа міського теплозабезпечення в Україні”, який впроваджує компанія International Resources Group (IRG). Проект PMT допомагає Україні трансформувати галузь міського теплозабезпечення для надання надійних та якісних послуг.

ЖИТОМИР

Міська програма інвестиційного розвитку

Міська рада схвалила Програму підтримки інвестиційного розвитку міста Житомира на 2012-2013 роки.

Проект програми був підготовлений з врахуванням пропозицій депутатів міськради. Документ окреслює проблеми соціально-економічного розвитку міста та визначає пріоритетні напрями вкладання інвестиційних ресурсів.

Загалом на реалізацію Програми на 2012-2013 роки передбачено кошти в обсязі 587 тис. грн.

Зокрема, у План заходів з реалізації Програми включено розробку інвестиційного паспорту Житомира, “Дорожньої карти” іноземного інвестора, створення “Єдиного вікна” для інвесторів. Також передбачено розробку довгострокової програми залучення інвестицій, над якою працюватиме спеціально створена робоча група.

ЧЕРКАСИ

Місто запроваджує спеціальне таксі для інвалідів

В місті незабаром почне працювати таксі для людей з обмеженими фізичними можливостями, які пересуваються на візках. У рамках загальноміської програми «Турбота» за кошти міського бюджету придбано мікроавтобус «Газель», який коштував 160 тисяч гривень. Роботи з оснащення машини спеціальним підйомником виконає спеціалізоване підприємство у Полтаві, яке має ліцензію на установку подібного обладнання. Для цього виділено ще 30 тисяч гривень.

Спеціальне таксі дасть змогу людям з обмеженими можливостями пересуватися містом, допоможе краще адаптуватись до сучасного життя: бувати у кіно, частіше зустрічатись з друзями, відвідувати виставки, інші культурні та розважальні заходи. «Інва-таксі» обслуговуватиме виключно інвалідів-візочників, які не мають змоги користуватись звичайним транспортом. Міська влада планує передбачити у міському бюджеті на наступний рік кошти, щоб послуги спеціального таксі були безкоштовними.

У Черкасах проживає близько 21 тисячі інвалідів, з них майже шістсот пересуваються у візках.

ТЕРНОПІЛЬ

Схема екомережі допоможе зберегти та відновити зелені зони міста

Схему екомережі Тернополя розробили науковці кафедри геоекології Тернопільського національного педагогічного університету імені В.Гнатюка спільно з фахівцями управління житлово-комунального господарства, екології та благоустрою міськради.

Серед головних завдань документу - охорона природних комплексів від забудови. Особливо це стосується парків та зелених зон.

У схему екомережі входять чотири структурні елементи: ключові природні території (заповідні об'єкти); буферні зони (які будуть своєрідними зонами сполучення природних комплексів); зони відновлення; території розвитку.

Схема екомережі чітко визначає статуси та межі природних комплексів. Після її затвердження міська влада зможе при відведенні ділянок надавати їм певного природоохоронного статусу і таким чином матиме законні підстави заборонити втручання у природні комплекси або їх знищення.

Серед питань, які потребують вирішення, екологи назвали відновлення рослинності на території Тернополя. Тобто, на думку фахівців, озеленювати місто слід не за допомогою екзотичних насаджень, а притаманними цій зоні рослинами. Для реалізації цієї ідеї в управлінні ЖКГ міськради на 2012 рік запланували: на посадку дерев – 100 тисяч гривень, на порятунок хворих каштанів – 30 тисяч гривень.

ЛУЦЬК

Почала працювати
«Клініка, дружня до молоді»

Метою діяльності нової установи є надання допомоги підліткам та молоді, які опинилися у важкій ситуації, пошук шляхів виходу з кризи, сприяння зміні ризикованої поведінки. Основні напрями роботи - консультативний, профілактичний, лікувально-діагностичний, соціальний та інформаційно-просвітницький. У клініці проводять прийом лікарі різних спеціальностей, зокрема, гінеколог, уролог, психолог, дерматолог, педіатр і терапевт. Консультацію можна отримати також анонімно за телефоном довіри.

Цільовою групою «Клініки, дружньої до молоді» є діти віком 10 – 18 років та молодь до 24 років. Її діяльність спрямована на профілактику та лікування захворювань, поява яких пов'язана з ризикованою сексуальною поведінкою, а також психологічну підтримку, інформаційний та консультативний супровід пацієнта, створення комфортних умов для нього, які полегшать лікування, вирішення соціальних і психологічних проблем.

Клініку відкрито на базі комунального закладу «Луцька міська дитяча поліклініка».

ІВАНО-ФРАНКІВСЬК

У багатоквартирних будинках
керуватиме
будинковий голова

Відтепер інтереси мешканців багатоквартирних будинків у відносинах з управителем представлятиме будинковий голова.

На початку грудня сесія Івано-Франківської міської ради затвердила Положення про будинкового голову. Документ передбачає, що будинковий голова обиратиметься на загальних зборах мешканців. Він стане делегованим представником від будинку у взаємовідносинах з управителем. Зокрема, будинковий голова наділений повноваженнями брати участь у складанні титульних списків на капітальний ремонт, приймати та контролювати кількість і якість отриманих житлово-комунальних послуг у будинку, впливати на своєчасність

оплати комунальних послуг мешканцями тощо. У якості компенсації за свою роботу голова отримуватиме муніципальну пільгу на квартирну плату та оплату вивезення твердих побутових відходів.

На думку депутатів, запровадження інституту будинкового голову дозволить систематизувати та організувати мешканців для контролювання власного житла.

Практика будинкового голову вже позитивно зарекомендувала себе за кордоном (у Польщі) та в Україні (у Вінниці).

СПІЛЬНИМИ
ЗУСИЛЛЯМИ

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Конференція делегатів уповноважених представників органів місцевого самоврядування-членів АМУ

Конференція Асоціації міст України щорічно проводиться напередодні свята - Дня місцевого самоврядування. Міські голови збираються, щоб підсумувати результати роботи за рік, відзначити, чого вдалося добитися для розвитку територіальних громад, наголосити на проблемах, які потребують нагального вирішення. Традиційно обговорення відбувається у діалозі з народними депутатами, представниками центральних органів виконавчої влади.

У Конференції, яка відбулася 1 грудня у Київській міській раді, взяли участь 150 міських, селищних, сільських голів. Серед почесних гостей заходу – радник Президента України та ініціатор створення АМУ та її перший Президент, Постійний представник Асоціації в органах виконавчої влади В.Пустовойтенко, Голова Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва та місцевого самоврядування О.Омельченко, Голова Комітету Верховної Ради України з питань бюджету, постійний представник АМУ в парламенті В.Баранов, Міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України А.Близнюк, керівник Головного управління з питань регіональної та кадрової політики Адміністрації Президента України Є.Анопрієнко; народні депутати України О. Черноморов, Ю.Ганущак, заступник голови КМДА О.Мазурчак, представники центральних органів державної влади, експерти.

Конференція проходила під головуванням Президента АМУ, Дніпропетровського міського гоови І.Куліченка. Учасникам Конференції надіслали привітання перші керівники держави. Привітання від Президента України В.Януковича оголосив Є.Анопрієнко, від Голови Верховної Ради України В.Литвина - О.Омельченко, від Прем'єр-міністра України М.Азарова - А.Близнюк. Також учасників привітав голова Державного фонду сприяння місцевому самоврядуванню в Україні С. Маліков.

В.Пустовойтенко, звернувшись до присутніх, привітав усіх зі святом, подякував І.Куліченку та М.Пітцику за їхній внесок у справу відстоювання інтересів місцевого самоврядування, яку було розпочато на початку 90-х років. Він зазначив, що за цей час, на жаль, так і не відбулося змін на краще в напрямку реформування житлово-комунальної сфери. У зв'язку з цим, він підкреслив важливість співпраці Асоціації з Мінрегіоном для вирішення проблем галузі.

Із привітанням до присутніх звернувся **С. Маліков**. Він назвав АМУ потужною, дієвою організацією, що стоїть на захисті прав та інтересів громад. С.Маліков висловив переконання, що всі завдання, які стоять перед місцевим самоврядуванням в Україні, буде виконано. «У нас є для цього все: завдання і воля Президента, досвід, спроможність органів влади та асоціації органів місцевого самоврядування всіх рівнів,» - підкреслив він.

У своєму виступі Президент АМУ **І.Куліченко** схаактеризував 2011 рік, як непростий для місцевого самоврядування. Серед основних проблем, що довелося долати, він назвав недофінансування делегованих повноважень – в розмірі 20 млрд. грн.; цілковиту відсутність в держбюджеті коштів для погашення заборгованості з різниці в тарифах на теплову енергію; відсутність коштів на фінансування загальнодержавних програм (підтримку соціально-економічного розвитку малих міст, соціального забезпечення та соціального захисту, програм в галузі ЖКГ тощо); труднощі з розмежуванням

земель державної та комунальної власності; відсутність фінансування в повному обсязі соціальних пілг та безперервне зростання цін на енергоносії та електроенергію для бюджетних установ при відсутності джерел фінансування додаткових витрат.

Президент АМУ також підкреслив, що в цьому році нарешті запрацювали норми Закону «Про асоціації органів місцевого самоврядування», які передбачають необхідність проведення консультацій органів державної влади з асоціаціями органів місцевого самоврядування при прийнятті рішень, що зачіпають права та законні інтереси територіальних громад.

Підсумовуючи результати діяльності АМУ за поточний рік, Президент Асоціації міст України відзначив активну співпрацю Асоціації з профільними комітетами Верховної Ради України, Кабінетом Міністрів, центральними органами виконавчої влади щодо покращення фінансування місцевих бюджетів, зміцнення ресурсної бази територіальних громад. Позитивними досягненнями такої співпраці є врахування пропозицій органів місцевого самоврядування при прийнятті законодавчих актів, що дозволило, зокрема, спрямувати в місцеві бюджети додаткові кошти на оплату праці в бюджетній сфері, на погашення різниці в тарифах на теплову енергію, на утримання комунального дорожнього господарства тощо. Загалом за рік експертами АМУ опрацьовано 132 проекти законів та інших нормативно-правових актів. Усіх позитивних результатів вдалося досягнути завдяки злагодженим діям міських голів, секретарів місцевих рад, працівників виконавчих органів, зазначив І.Куліченко.

Насамкінець, він додав, що при формуванні держбюджету та місцевих бюджетів на 2012 рік пропозиції АМУ не враховано повною мірою. Відтак, без належного фінансування залишаються делеговані повноваження та загальнодержавні програми в галузі ЖКГ та соціальної сфері. Також не визначено державних пріоритетів реформування місцевого самоврядування. Ці питання І.Куліченко визначив пріоритетними для роботи Асоціації в наступному році (*повністю доповідь І.Куліченка можна прочитати на сайті АМУ www.auc.org.ua*)

Миколаївський міський голова **В.Чайка** висловив упевненість, що міські голови гідно виконують свої обов'язки щодо своїх громад. «Кожен зробив внесок в розвиток місцевого самоврядування та АМУ,» - сказав він. В.Чайка розповів про позитивні результати роботи профільних секцій та спілок, що відбулися у Миколаєві. Також він висловив вдячність АМУ за надану можливість участі в Норвезькому проекті для міст Миколаївського РВ

АМУ. В.Чайка подякував колегам та Асоціації за кроки, спрямовані на досягнення стабільності в громадах і в державі в цілому.

У своєму виступі **В.Баранов** розповів про співпрацю АМУ з парламентським Комітетом з питань бюджету, Міністерством фінансів, в рамках якої розглядаються проблеми місцевих бюджетів. Народний депутат констатував, що між АМУ та Комітетом сформувався продуктивний діалог. В результаті такої співпраці до відома Уряду було донесено більше ніж 50 проблем бюджетного забезпечення місцевого самоврядування. Окремо народний депутат наголосив - дуже важливо, що окрім констатації проблем, експерти АМУ готують пропозиції щодо їх розв'язання. Така форма співпраці є дуже ефективною і приносить позитивні результати. В.Баранов зазначив, що коштів для вирішення всіх задач в бюджеті немає, а ті гроші, що виділяються розпорядникам, використовуються неефективно. Окрім того, головні розпорядники коштів не мають програм та планів для покращення ситуації. Він розповів, що наразі Комітет готує доповідну записку Президенту із пропозиціями щодо розв'язання цих проблем. «Щоб вирішувати проблеми, влада повинна йти на діалог із суспільством. Сьогодні бачимо, що реформи ініціюються, обговорюються, критикуються, однак їх потрібно підтримати, проявити активність, внести пропозиції», - сказав В.Баранов. Наостанок він запевнив, що Комітет і надалі буде співпрацювати з АМУ, Урядом та Міністерством; висловив сподівання на позитивні перспективи.

У своєму виступі Український міський голова **П.Козирев** зазначив, що головним результатом здобуття Україною незалежності є встановлення справжнього самоврядування в Україні. Разом із тим, висловив жаль, що місцеве самоврядування здійснюється тільки в містах, селищах та селах, а це всього 17% території країни. Відповідно, він запропонував внести відповідні зміни до Конституції України щодо забезпечення повсюдності місцевого самоврядування. Також П.Козирев звернув увагу присутніх на те, що фінансування Державної програми розвитку малих міст в Держбюджеті поточного року не передбачено і що необхідно передбачити кошти на цю програму на наступний рік.

Член Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики (НКРЕ) **Ю.Андрійчук** привітав учасників Конференції з Днем місцевого самоврядування. Також він по-

відомив, що НКРЕ відповідно до Закону України «Про електроенергетику» та на виконання пункту 3 Протоколу заключного засідання Робочої групи з розширеного обговорення проблемних питань, що виникають під час врегулювання взаємовідносин енергопостачальних компаній (електропередавальних організацій) та об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (житлово-будівельних кооперативів), від 13.10.2011 прийняла розпорядження НКРЕ від 28.11.2011 № 215-р "Про врегулювання взаємовідносин енергопостачальних компаній та об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (житлово-будівельних кооперативів)". Асоціація неодноразово зверталася до Уряду щодо необхідності вирішення питання встановлення цін на електроенергію для ОСББ як для населення, а не як для юридичних осіб.

Народний депутат **Ю.Ганущак** пообіцяв учасникам Конференції зареєструвати у парламенті всі законопроекти, які вже підготовлені та будуть розроблені фахівцями Асоціації. Він зауважив, що для просування законопроектів необхідна підтримка Асоціації. Тобто, треба постійно проводити моніторинг проектів законодавства та формувати позицію АМУ. Також він додав, що на кожний урядовий законопроект у сфері місцевого самоврядування необхідно готувати альтернативний документ. Наприкінці Ю.Ганущак підкреслив, що готовий до співпраці з експертами АМУ і сподівається на плідну роботу.

Також виступили міські голови міст Славутич, Гола Пристань, Ніжин, Нетішин, Монастириська, Тростянець. Прозвучали слова подяки та підтримки діяльності Асоціації щодо захисту інтересів місцевого самоврядування, підкреслювалася важливість законопроектної діяльності та налагодження діалогу на всіх рівнях влади.

Завершив Конференцію виступ **О.Омельченка**. Він інформував учасників про показники доходів місцевих бюджетів у проекті Держбюджету 2012 року. Так, податок на землю передбачений у розмірі 11 млрд. грн., дохід від продажу землі – 2 млрд. грн. (при тому, що закон про аукціони відсутній), від продажу комунального майна – 1 млрд. грн., єдиний податок – 2,1 млрд. грн. тощо. Таким чином, підкреслив народний депутат, в проекті бюджету на наступний рік закладено дефіцит у 6,5 млрд. грн. У сво-

єму виступі він висловився щодо необхідності проведення реформ місцевого самоврядування. «Я згоден, що реформування потрібне. Але воно має полягати в тому, що всі без винятку районні

та обласні адміністрації треба реформувати в органи місцевого самоврядування. Ми повинні формувати бюджети таким чином, як передбачено Конституцією», зауважив О.Омельченко. Підводячи підсумок, він звернувся до присутніх із проханням прийняти виважене звернення до Президента щодо формування Держбюджету на 2012 рік, щоб у наступному році не довелося самотужки шукати кошти на заробітну плату вчителям, лікарям та іншим працівникам бюджетної сфери.

За результатами обговорення проблемних питань місцевого самоврядування делегати Конференції прийняли два звернення:

- до Президента України щодо необхідності невідкладного прийняття в рамках Програми економічних реформ Програми реформування місцевого самоврядування (стор.16);
- до Прем'єр-міністра України щодо забезпечення стабільного функціонування електричного транспорту в українських містах (стор.17).

Учасникам Конференції були представлені Звіти за 2011 рік - про роботу Правління та Виконавчої дирекції АМУ, Ревізійної комісії АМУ, фінансово-господарський звіт Правління. Делегати затвердили бюджет і кошторис видатків Асоціації на 2012 рік, прийняли рішення про виключення та прийом нових членів АМУ.

Ознайомитися з рішеннями Конференції можна на сайті АМУ www.auc.org.ua в розділі Документи.

ЗВЕРНЕННЯ

Асоціації міст України до Президента України В.Ф. Януковича щодо необхідності невідкладного прийняття в рамках Програми економічних реформ Програми реформування місцевого самоврядування

Ми, делегати Конференції уповноважених представників органів місцевого самоврядування – членів Асоціації міст України, підтримуємо проголошений Вами курс на глибоку реформу місцевого самоврядування в Україні.

В той же час, відсутність затвердженого державного програмного документу, який визначав би чітке бачення шляхів розвитку місцевого самоврядування, його територіальної організації, розподілу повноважень між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, спричинила нерозуміння у владному середовищі ролі місцевого самоврядування у розбудові країни.

Внаслідок цього, протягом останніх років спостерігається тенденція до законодавчого обмеження повноважень місцевого самоврядування у різних сферах. Зокрема, органи місцевого самоврядування втратили повноваження з надання дозволів на будівництво, знесення незаконно збудованих будівель, прийняття будівель в експлуатацію, що вже призвело до невиконання забудовниками вимог по благоустрою населених пунктів, збільшення випадків самочинного будівництва тощо.

З 2012 року виконавчій владі переходять і повноваження із реєстрації прав на нерухоме майно. А, зважаючи, що активно лобіюється передача функцій із технічної інвентаризації майна до приватного сектору, місцеве самоврядування може бути позбавлене й доступу до інформації, необхідної їм для формування містобудівної документації, розробки програм соціально-економічного та культурного розвитку територій, введення податку на нерухоме майно.

Періодично виникають законодавчі ініціативи щодо позбавлення місцевого самоврядування конституційного права розпоряджатися головним багатством громад – землею в межах населених пунктів. У разі реалізації таких ініціатив органи місцевого самоврядування повністю втратять контроль над своїми територіями.

З року в рік хронічно недофінансовуються делеговані повноваження. Якщо в 2010 році дефіцит був 12 млрд. грн., в 2011 році – 18 млрд. грн., то в 2012 він складе 32 млрд. грн. Це призводить до вимивання власних ресурсів місцевого самоврядування, які повинні спрямовуватися на розвиток територіальних громад. Так, в 2010 році на забезпечення делегованих повноважень переадресовано 27% власних коштів, в 2011 році – 34%, а в 2012 році цей відсоток збільшиться до 61. Капітальні вкладення в міську інфраструктуру сьогодні реально складають 2,5 млрд. грн. за наявності основних фондів в 500 млрд. грн., а це означає, що оновити їх можна через 200 років.

Надзвичайно складною є ситуація з кадровим забезпеченням місцевого самоврядування. Сьогодні службовець місцевого самоврядування отримує заробітну плату на рівні соціальної допомоги. А в 2012 році відповідно до проекту Державного бюджету ці видатки будуть профінансовані лише на 40% від потреби. Проте без належного рівня оплати праці неможливе формування корпусу службовців органів місцевого самоврядування, спроможних ефективно запроваджувати в практику територіальних громад новітні технології муніципального менеджменту.

Найбільшим боєм для місцевого самоврядування є стан житлово-комунального господарства. Комунальні підприємства галузі стали заручниками ситуації, коли встановлені тарифи на послуги відшкодовують 62% витрат, а держава зобов'язує сплатити 100% вартості природного газу та електроенергії. В той час, як вартість енергоносіїв у тарифі на теплопостачання становить 70%. Внаслідок цього всі комунальні підприємства перебувають на межі банкрутства, оскільки після відрахування вартості енергоносіїв відповідно до порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3.12.2008 р. №1082, у них практично не залишається коштів на сплату податків і зборів, виплату заробітної плати та поточний ремонт.

Сьогодні взагалі можна констатувати, що місцеве самоврядування у визначенні Європейської хартії, лише частково реалізується на рівні міст обласного значення, які мають невелику фінансову, інфраструктурну і кадрову основу, а на рівні сіл, селищ та малих міст його функції

виконують органи державної влади. Тому суттю «реформи» місцевого самоврядування мають стати не кардинальні зміни, а приведення чинного законодавства у відповідність до реальної ситуації, яка сьогодні склалася в країні, а саме до формування дієздатної влади територіальних громад.

Враховуючи вищезазначене, ми, делегати Конференції уповноважених представників органів місцевого самоврядування – членів Асоціації міст України, напередодні Дня місцевого самоврядування звертаємося до Вас з проханням невідкладно прийняти в рамках Програми економічних реформ Програму реформування місцевого самоврядування, спрямованої на розбудову в Україні ефективної влади територіальних громад.

*Звернення прийнято на
Конференції делегатів уповноважених представників органів
місцевого самоврядування - членів Асоціації міст України,
1 грудня 2011 року, м. Київ*

ЗВЕРНЕННЯ

Асоціації міст України до Прем'єр-міністра України М.Я. Азарова щодо забезпечення стабільного функціонування електричного транспорту в українських містах

Як свідчить світовий досвід, в більш ніж 100 країнах світу перевага надається розвитку міського електротранспорту, як найбільш екологічно чистому виду транспорту. В Україні міський електротранспорт функціонує в 54 містах, забезпечуючи більше 50 відсотків внутрішньоміських перевезень, і яким користується 70 відсотків пільгових категорій громадян.

Проте, сьогодні український електротранспорт взагалі опинився на межі знищення. Збитковість функціонування підприємств, яка обумовлена не повним відшкодуванням з державного бюджету витрат на пільгові пасажироперевезення, критичний рівень фізичного старіння рухомого складу та інших об'єктів міського електричного транспорту, не рівними умовами конкуренції на ринку міських пасажироперевезень. Ці та інші фактори спричинили негативні тенденції щодо функціонування цього виду транспорту в усіх містах України (скорочення об'ємів пасажироперевезень, зменшення кількості рухомого складу, закриття трамвайних та тролейбусних маршрутів, а в окремих містах повне припинення їх руху).

Указом Президента України від 27 квітня 2011 року №504/2011 «Про Національний план дій на 2011 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентноспроможна економіка, ефективна держава» передбачено скасування постанови Кабінету Міністрів України від 26.06.2007 року №881 «Про тарифи на електричну енергію для підприємств міського електричного транспорту». У разі скасування дії постанови вартість електроенергії для підприємств міського електричного транспорту зросте майже у три рази, що призведе до суттєвого збільшення експлуатаційних витрат підприємств галузі, подальше зростання рівня їх збитковості та заборгованості із виплати заробітної плати, росту тарифів на проїзд тощо.

Асоціація міст України вважає недопустимим скасувати лише дію цієї постанови без одночасного комплексного вирішення питань щодо упорядкування пільг на проїзд або цільового збільшення обсягів компенсації з державного бюджету місцевим бюджетам за пільгові пасажироперевезення трамваями, тролейбусами і метрополітеном, інакше це збурить і так не просту ситуацію в цій галузі.

З огляду на викладене, просимо Вас, вельмишановний Микола Яновичу, ініціювати перед Президентом України відтермінування виконання підпунктів 13.3.7, 13.3.8 та 13.3.9 Національного плану дій на 2011 рік до комплексного вирішення проблем, які накопичились десятиками років у сфері міського електротранспорту.

*Звернення прийнято на Конференції делегатів
уповноважених представників органів місцевого самоврядування –
членів Асоціації міст України, 1 грудня 2011 року, м. Київ*

РОЗ'ЯСНЮЄ

Центр правової
допомоги містам

Чи прирівнюється при голосуванні голос міського голови до голосу депутата міської ради? Як визначати результати голосування у разі участі у ньому міського голови?

Відповідно до частини п'ятої статті 12 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (далі Закон) на сільських, селищних, міських голів поширюються повноваження депутатів рад, передбачені законом про статус депутатів рад, якщо інше не встановлено законом. Частина перша статті 19 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» встановлює, що депутат місцевої ради користується правом ухвального голосу з усіх питань, що розглядаються на засіданнях ради. Кожний депутат місцевої ради у раді має один голос. Частина друга статті 59 Закону України передбачає, що рішення ради приймається на її пленарному засіданні після обговорення більшістю депутатів від загального складу ради, крім випадків, передбачених Законом. При встановленні результатів голосування до загального складу сільської, селищної, міської ради включається сільський, селищний, міський голова, якщо він бере участь у пленарному засіданні ради, і враховується його голос. Тому голос міського голови зараховується так само, як і голос депутата міської ради.

Звертаємо увагу, що при визначенні кворуму на засіданні ради враховуються лише депутати ради. Сесія ради є повноважною, якщо в її пленарному засіданні бере участь більше половини депутатів від загального складу ради (частина одинадцята статті 46 Закону). Це питання є організаційним і його не можна віднести до повноважень депутата місцевої ради.

В Україні загальний склад місцевих рад визначається парними числами. У разі участі міського голови на пленарному засіданні загальний склад ради збільшується на одиницю. Але це не впливає на визначення більшості, оскільки вона буде однаковою як і з парним так і непарним загальним складом ради для даної ситуації.

У грудні 2010 року посадовій особі місцевого самоврядування призначено пенсію державного службовця, а термін перебування на службі в органах місцевого самоврядування розпорядженням міського голови продовжено на рік до грудня 2011 року. У цьому році встановлено новий граничний вік перебування на службі для жінок – 60 років. Чи може бути така посадова особа залишена працювати на займаній посаді? Чи потрібно міському голові видавати розпорядження і що є підставою для продовження її роботи?

Законом України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи», який набув чинності з 1 жовтня 2011 року, внесено зміни до статті 18 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування». Граничний вік перебування на службі в органах місцевого самоврядування для жінок встановлено на рівні 60 років. Міського голову

позбавлено права продовжувати термін перебування на службі в органах місцевого самоврядування.

Іншими словами, будь-яка жінка, яка не досягла 60-річного віку має право працювати в органах місцевого самоврядування. Тобто підстав для звільнення для ще працюючих жінок, які не досягли 60 років, не вбачаємо. Такі жінки за їх бажанням можуть продовжити працювати. Видання розпорядження міського голови з цього питання законом не передбачено.

Звертаємо увагу, що 09.12.2011 Верховна Рада України прийняла Закон про внесення змін до деяких законів України щодо граничного віку перебування на державній, дипломатичній службі та службі в органах місцевого самоврядування (проект Закону № 9266 від 06.10.2011), яким підвищується граничний вік для всіх посадових осіб місцевого самоврядування до 65 років. Станом на 15.12.2011 цей Закон знаходився на підписі у Президента України.

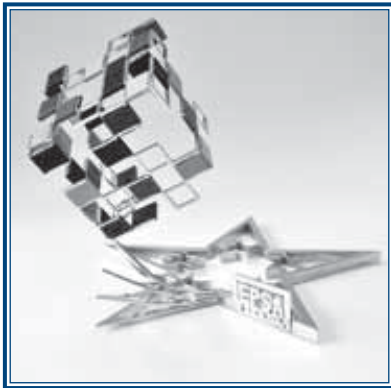
Сільський голова достроково припинив свої повноваження. Секретар ради теж хоче достроково припинити свої повноваження. Яким чином продовжувати розгляд інших питань радою після розгляду такого питання?

Відповідно до частин восьмої та десятої статті 46 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» у разі, якщо посади сільського голови та секретаря ради є вакантними, сесія може бути скликана депутатами відповідної ради, які становлять не менш як одну третину складу ради, або постійною комісією ради. У цьому випадку, сесію відкриває за дорученням групи депутатів, з ініціативи якої скликана сесія, один з депутатів, що входить до її складу, а веде за рішенням ради – один з депутатів цієї ради. Законом прямо не передбачено, як продовжувати розпочату сесію, а лише як її скликати та провести.

На нашу думку, це питання є суто організаційним і його повинна вирішити сама рада. Виходом із ситуації може бути розгляд у одному рішенні питання щодо дострокового припинення повноважень секретаря ради та питання уповноваження одного з депутатів на подальше ведення сесії. Голосування питання про дострокове припинення повноважень секретаря ради повинно проводитися таємно (частина третя статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»). Вказане рішення повинен підписати ще секретар ради. Всі наступні рішення прийняті в період після звільнення старого секретаря ради і до обрання нового секретаря ради, а також рішення про обрання нового секретаря підписує депутат ради уповноважений на ведення сесії ради. Це ж стосується і протоколів пленарних засідань. Питання про обрання наступного секретаря ради бажано поставити відразу ж після питання про дострокове припинення повноважень попереднього і не затягувати з розглядом цього питання.

Кращі практики у сфері публічного управління визначив Європейський конкурс

В листопаді цього року у місті Маастрихт (Голландія) відбулися підсумкові заходи та церемонія визнання і нагородження переможців Конкурсу кращих практик – European Public Sector Award (EPSA), який проводить Європейський інститут державного управління (EIPA).

Інститут EIPA був заснований у 1982 році як громадська організація за фінансової допомоги Європейської Комісії. Після завершення проекту він розвинувся у самодостатню організацію, яка надає платні послуги з короткострокового навчання та підвищення кваліфікації для державних і муніципальних службовців з країн Європейського Союзу. Від самого початку своєї діяльності Інститут EIPA розташований у Голландському місті Маастрихт. Найближчим часом готується відкриття філіалів в Іспанії та Польщі.

Конкурс кращих практик EIPA проводить щодва роки починаючи з 2007. Кожного разу експертна комісія визначає три теми, за якими оголошується Конкурс. Протягом року збираються матеріали. Учасниками конкурсу можуть бути місцеві та регіональні влади, урядові структури, громадські

організації з країн ЄС. Після вивчення та експертного аналізу поданих заявок відбираються напрацювання, які вважаються добрими практиками. Далі незалежні експерти складають «короткий» список з 15 аплікантів, досвід яких визнається кращим практиками (по п'ять за кожною темою). Фахівці Інституту здійснюють верифікаційні візити до місць реалізації інновацій, вивчають результати та процес впровадження.

Ці 15 проектів презентуються на підсумкових робочих групах, в яких беруть участь автори заявок, що віднесені до переліку добрих практик, експерти, запрошені гості. Завершальним заходом Конкурсу є Церемонія визнання і нагородження переможців, яка проводиться за участі керівників європейських структур, представників державної влади, міжнародних експертів.

На Конкурс EPSA 2011 було подано 274 заявки з 32 країн Європейського Союзу. 59 з них були визнані добрими практиками управління.

Для Конкурсу 2011 року було обрано три теми:

- **Розумне надання послуг в умовах холодного економічного клімату (подано 103 практики);**
- **Співпраця урядових структур та громадського сектору (подано 115 заявок);**
- **«Стаємо зеленими» - конкретні рішення у публічному управлінні у сфері збереження довкілля (подано 56 проектів).**

Як відзначалося у доповідях експертів, критеріями відбору були: ефективність, зростання відкритості та прозорості діяльності органів влади у наданні громадських послуг. Високоякісне публічне управління, як на рівні ЄС, так і на національних рівнях, - головний елемент для досягнення цілей, визначених Стратегією ЄС – 2020. Переважна кількість заявок на Конкурс була подана від муніципальних влад, інші – від регіональних влад, урядових структур, недержавних організацій.

Окремим заходом підсумкових подій Конкурсу була презентація проектів, реалізованих за фінансування Європейського соціального фонду ( ) та діяльності самого Фонду. Серед пріоритетів цієї організації – підтримка нових підходів та вдосконалення управлінської спроможності у

сферах освіти, охорони здоров'я, економічного розвитку. Так учасникам були презентовані дві практики (реалізовані за кошти ESF): «Впровадження електронної демократії в районі Салсінінкай» (Литва, районний муніципалітет) та «Рухаємося до підвищення рівня зайнятості» (Іспанія, Барселона).

Всі апліканти 2011 року, практики яких були визнані добрими (всього 59), отримали відповідні Сертифікати EPSA. Вручення проходило у Ратуші Маастріхта за участі мера.

Цілий робочий день підсумкових подій був присвячений презентації практик і проектів «краткого» списку (15) на трьох паралельних сесіях (відповідно до тем Конкурсу). Саме з числа цих домінантів група експертів обирала переможців.

Урочистості проходили в будівлі Уряду провінції Лімбург (саме там був підписаний Маастрихтський договір). Після виступів керівників EIPA, почесних гостей та високих представників ЄС, було проведено урочисту церемонію виголошення та нагородження переможців.

Отже, переможцями Конкурсу кращих практик EIPA 2011 року стали:

За першою темою:

Міська рада м. Більбао (Іспанія), за підсумками реалізації проекту «Політичне управління, базоване на економічній обмеженості та стратегічному бюджету ванні»

Головне досягнення міста за 12 років реалізації проекту – погашення всіх кредитів та вихід на нульові борги (станом на 2010 рік) завдяки впровадженій стратегії бюджетування. При цьому місто активно будується, вдосконалюється та інвестує в розвиток.

За другою темою:

Урядова структура у справах іммігрантів з Португалії з практикою «Залучення громадського сектору у процес прийому та інтеграції іммігрантів».

Іммігрантські громадські організації в рамках урядових програм були залучені до роботи з новими іммігрантами - допомагали їм отримати послуги, вивчати мову, працевлаштуватися тощо.

За третьою темою:

Департамент захисту довкілля мерії Відня (Австрія) з проектом «Екологічні закупівлі у Відні».

Головна ідея – впровадження міської системи закупівель, орієнтованої на збереження довкілля. Зокрема, закупівля матеріалів та товарів для будівництва у місцевих та найближчих виробників сприяє зменшенню викидів у повітря від транспорту, якщо доставляти вантажі не далеко. Під час реалізації проекту подібні принципи і критерії були визначені та впроваджені у багатьох сферах міської економіки – друк, продукти харчування, електрика та електроніка, проведення заходів тощо. Завдяки реалізації цієї програми місто Відень щороку забезпечує зменшення на 30 тон викидів CO2.

Представники органів влади, в яких реалізовані кращі практики і проекти, визнані переможцями, отримали Дипломи та Нагороди (спеціально розроблена коштовна символічна відзнака).

Наступний Конкурс EPSA відбудеться у 2013 році. Наразі експерти визначають теми та готуються оголосити про відкриття прийому заявок.

Більше про Конкурс можна дізнатися на сайті European Public Sector Award (EPSA) <http://www.epsa2011.eu> та на сайті Європейського інституту державного управління (EIPA) <http://eipa.eu>

Регіональна політика ЄС. Уроки для України

Подолання економічної та соціальної нерівності регіонів – важливе завдання регіональної політики. Останнім часом в підходах Євросоюзу до реалізації регіональної політики відбуваються суттєві зміни. Згідно прийнятих норм, кошти ЄС за програмами регіонального розвитку країни мають освоїти протягом двох років. В іншому випадку вони більше ніколи не отримають європейську фінансову допомогу. Раніше освоєння цих коштів могло відбуватися протягом багатьох років, навіть після закінчення визначеного контрактом терміну реалізації програми.

Також віднедавна ЄС тримає курс на відмову від фінансування з євробюджету локальних проектів. Кошти надаються тільки на умовах співфінансування з державного та регіональних бюджетів.

Оцінювання ефективності програм регіональної політики стало проводитися до отримання результату – адже зростання може відбуватися не завдяки політиці, а всупереч їй. Для цього проводяться опитування, збираються контрольні групи. Наприклад, перш ніж будувати нову дорогу, не тільки прораховують кілометраж, а проводять аналіз: - чи необхідно будувати дорогу саме тут? - який тип дороги слід будувати? - в якому місці? - чи за ці гроші?

Зміни відбуваються і в методології оцінювання проектів регіонального розвитку та вирівнювання. Використовується дві групи індикаторів: **загальні** (для всіх програм; головні критерії – вчасність, простота і можливість узагальнення; визначаються ЄС) та **специфічні** (для окремих програм; країни їх можуть визначати самі). Також з'явилась тенденція замінити індикатор створення робочих місць на індикатор збереження робочих місць. (Оскільки підвищення продуктивності праці дає негативний ефект – зростає рівень безробіття).

Систему індикаторів регіонального розвитку на запит ЄС розробляє Організація економічно-го співробітництва та розвитку (OECD). Це міжнародне товариство з головним офісом у Парижі (Франція) об'єднує 34 країни світу, більшість з яких мають високий рівень доходів громадян та високий індекс розвитку людського потенціалу. На відміну від Світового Банку та Міжнародного валютного фонду, OECD не надає фінансування. Організація проводить аналітичні дослідження, які допомагають урядам визначитися зі стратегіями міжнародного співробітництва.

Діяльність OECD зумовлює прийняття ефективних політичних рішень, спрямованих на економічний розвиток країн. Зокрема, напрацьовуються формальні угоди (наприклад, щодо боротьби з корупцією, експортних кредитів, руху капіталів, прямих іноземних інвестицій), норми та моделі міжнародної фіскальної політики, рекомендації та директиви (наприклад, щодо захисту навколишнього середовища).

OECD виходить з того, що мета регіональної політики – не тільки економічне вирівнювання та розвиток депресивних територій, а, передусім, розвиток всієї країни. Урізання витрат на регіональний розвиток призводить до соціально-економічних криз та спаду економічного зростання країни. Значним негативом для реалізації політики є прийняття рішень зверху, оскільки проблеми краще розуміють «зсередини», на місцях. Сьогодні в країнах OECD спостерігається тенденція збільшення витрат на субнаціональний рівень та розширення прав місцевої влади щодо податкового адміністрування. Уряд не втручається в діяльність місцевої влади, а тільки стежить за відповідністю її рішень формально визначеним стандартам.

У 2012 році OECD планує провести огляд територіального розвитку в Україні. Це необхідно для порівняння рівня розвитку України з країнами ЄС, щоб визначити особливості співпраці на майбутнє.

Просторове планування – основа регіональної політики Австрії

Важлива складова регіональної політики Австрії – територіальне планування. Для його координації у 1971 році у Відні було створено Австрійську конференцію просторового планування (ОРОК). Очолює установу федеральний канцлер, до її складу входять федеральні міністри та губернатори, президенти Асоціації австрійських міст та Австрійського союзу громад, експерт-соціологи та економісти, залучені як радники.

В рамках європейського регіонального розвитку ОРОК відіграє важливу координаційну роль

між внутрішнім (державним) та європейським рівнями. Ця організація готує Австрійську концепцію просторового планування, що переглядається, як правило, кожні десять років. Останню версію було опубліковано в жовтні 2011 року. На основі цієї концепції розробляються проекти та аналітичні дослідження політики просторового розвитку в Австрії. Ці матеріали видаються у спеціальній серії публікацій і доступні для широкого загалу.

Розробкою системи індикаторів регіонального розвитку в Австрії займається Статистика Австрії (STAT), неприбуткова федеральна установа, фінансована з державного бюджету. STAT збирає статистику високої якості, використовуючи методи моделювання; проводить аналіз, що дає об'єктивну картину австрійської економічної та соціальної ситуації. Статистична інформація щодо територіальних громад базується на даних муніципалітетів. В системі STAT створено реєстри населення, підприємців, будівель та приміщень. При чому, реєстр будівель та приміщень розроблено державою та передано муніципалітетам. Його використовують, зокрема, податкові служби.

Що стосується оподаткування, кожні 6 років відбувається перерозподіл закріплення податкових надходжень між бюджетами різних рівнів. Орієнтовно 40% коштів всіх податкових надходжень Австрії надаються органам місцевого самоврядування. В свою чергу, частина коштів з інших 60% направляється в регіони. Майже 90% податків збирається на загальнонаціональному рівні, але органи місцевого самоврядування використовують інструментарій локального оподаткування. На регіональний розвиток органи місцевого самоврядування щороку отримують достатні фінансові ресурси – близько 20 млрд. євро.

А зі структурних фондів ЄС до Австрії надходить незначна частка коштів. Так, з майже 1000 програм регіонального розвитку в цій країні тільки 50 співфінансується ЄС. Австрійці використовують європейські фонди для впровадження інновацій, а не для розвитку інфраструктури.

Оцінювання є важливим елементом впровадження програм регіонального розвитку, що фінансуються фондами ЄС. Для більшості програм проводиться тільки попереднє оцінювання, без поточного та кінцевого. Класичний підхід передбачає аналізування приросту отриманих грошей. Втім, Австрія переважно намагається використовувати оцінювання впливу на кінцевого отримувача.

Аспекти оцінювання:

- зовнішній тиск;
- наявність нормативно-правових актів, що зобов'язують робити оцінювання;
- постановка чітких завдань (необхідно окреслити, що саме треба змінити, а потім вже розробляти індикатори оцінки);
- створення якісної інформаційної системи моніторингу;
- наявність спільноти оцінювачів (експертне середовище);
- забезпечення адміністративної підтримки оцінювання (організаційні можливості, достатня кількість персоналу, постійне навчання кадрів, їх стабільність);
- існування сформованої традиції оцінювання.

Оцінювання – не інструмент контролю, а метод набуття нових знань. Дані, зібрані під час оцінювання, можна використовувати для навчання та реалізації майбутніх проектів.

Пріоритети регіонів Польщі реалізуються через систему територіальних контрактів

Розробкою Стратегії регіонального розвитку Польщі займається Міністерство регіонального розвитку. До його повноважень належить також впровадження Стратегії, управління допоміжними коштами ЄС на програми регіонального розвитку та координація діяльності інших міністерств, із правом моніторингу її відповідності Стратегії. Міністерство забезпечує зв'язок різних рівнів влади, на яких впроваджуються проекти за фінансування ЄС.

Національна Стратегія регіонального розвитку Польщі на 2010-2020 рр. передбачає повноцінне використання потенціалу територіального самоврядування із врахуванням переваг кожного регіону. Пріоритети регіонів реалізуються через систему територіальних контрактів.

До розробки Стратегії було залучено, зокрема, фахівців Центрального бюро статистики – урядової установи, відповідальної за збір даних та ведення Державної статистики. Бюро співпрацює з Евростатом та OECD. Структурно воно включає три регіональні представництва, 16 регіональних офісів, а також центри з питань статистичної інформації місцевого рівня та з питань урбаністики. При бюро зібрано безкоштовну базу даних місцевої та регіональної статистики, що обслуговує 16 регіонів, 2,5 тисяч гмін.

В Уряді створено робочу групу, що займається питаннями муніципальної статистики: розробляє індикатори якості та доступності адміністративних послуг на місцевому та регіональному

рівнях. Робоча група за участі фахівців Центрального бюро статистики визначає тенденції в певній сфері, ґрунтуючись на яких, готуються висновки щодо ефективності та доцільності відповідної політики чи стратегії.

Постійно відбувається гармонізація статистичних показників, якими оперує Центральне бюро статистики, з показниками ЄС. Одним з основних напрямів гармонізації є впровадження територіального поділу відповідно до NUTS. (NUTS це номенклатура територіальних одиниць для потреб статистики у ЄС. Коди NUTS є обов'язковими в рамках директив щодо державних закупівель ЄС і використовуються для визначення місцезнаходження здійснення закупівлі у державах-членах ЄС та в країнах, що мають асоційовані угоди про торгівлю з ЄС за її межами). Сучасний територіальний поділ Польщі повністю відповідає цим вимогам.

Перед вступом Польщі до ЄС гармонізація відбувалась за такими напрямками: 1) регіональний розвиток; 2) ринок праці; 3) міська статистика; 4) транспорт. Зараз триває гармонізація в рамках проекту «Міський аудит», що впроваджується з 2003 року. Статистична інформація збирається більше ніж по 300 показникам для трьох просторових рівнів: 1) місто як таке (найважливіший рівень); 2) урбаністична зона (співпраця міст із прилеглими територіями); 3) міський район (оцінка нерівності розвитку в самому місті). Перелік показників може змінюватись. Наразі в Польщі лише 45 міст охоплено проектом, їх кількість планується збільшити до 70.

Досвід ЄС для України

Представництво Європейського Союзу, підтримуючи проекти в Україні, дотримується таких пріоритетів: скорочення регіонального дисбалансу та підвищення використання потенціалу регіонального й місцевого розвитку. Програма ЄС з фінансового та технічного співробітництва підтримує проведення реформ (в рамках підготовки Угод про зону вільної торгівлі з ЄС та про Асоціацію). Наразі в Україні діє понад 250 проектів з різних аспектів регіонального розвитку. Допомога ЄС спрямована, зокрема, на підтримку розвитку демократії і належного управління, на проведення нормативної реформи та управлінського потенціалу, розвиток інфраструктури та ядерної безпеки. Фінансування проектів ЄС в Україні проводиться у вигляді грантів, контрактів та безпосередньої бюджетної підтримки.

Як свідчать експертні дослідження, крім проблем регіонального розвитку, спільних для всіх країн, Україні притаманні ще такі, як відсутність:

- територіального планування на національному рівні;
- дієвої національної Стратегії регіонального розвитку;
- ефективного діалогу центральних та регіональних органів влади;
- належного фінансового забезпечення повноважень місцевої влади тощо.

За рекомендаціями фахівців, Україні для розробки та успішної реалізації Стратегії регіонального розвитку з використанням досвіду та підтримки ЄС необхідно здійснити ряд важливих кроків:

1. Сформувані довгострокове стратегічне бачення поставлених цілей щодо розвитку ключових секторів або географічних територій.
2. Застосовувати прозорі, статистично обґрунтовані критерії розподілу фінансового ресурсу в рамках програм та регіонів; заохочувати співфінансування.
3. Розробити стратегію регіонального розвитку та напрацювати правову основу її впровадження.
4. Враховувати проблему появи залежності від грантів (сучасна політика ЄС збільшує обсяги допомоги, яку необхідно повертати, та зменшує обсяги дотацій на безповоротній основі).
5. Спиратися в реалізації програм на принципи ЄС: а) повагу до відкритих ринків (правила конкуренції за державну допомогу, правила відкритих державних закупівель); б) повагу до екологічної політики; в) повагу до принципу рівних можливостей; г) підхід, що базується на партнерстві та демократії.
6. Забезпечити ефективну комунікаційну підтримку програм регіонального розвитку (інформаційний супровід, моніторинг та оцінка проектів, що отримали допомогу; роз'яснення для потенційних одержувачів).
7. Використовувати методологію ЄС для розробки індикаторів муніципальної статистики та оцінки ефективності державної політики щодо реформування місцевого самоврядування.

Огляд підготовлено за матеріалам звіту експерта з моніторингу законодавства АМУ О.Слобожана про навчальну поїздку в рамках пілотного проекту Європейського Парламенту.